

A Pető módszer (konduktív nevelés) története Japánban

Benyovszky Andrea – Balogh Erzsébet – Horváth Júlia

Bevezetés, előzmények

Összetett feladatok felvállalása és megoldásuk nehézségei (pl. hogy valamire nincs feltétlenül vagy kizárólagosan alkalmazandó, obligát módszer, a legkülönbözőbb próbálkozások ismerete és értő szakembereinek a hiánya stb.) szinte lehetetlen megszervezést jelentettek a cerebrális parézis (CP) és annak különböző formáihoz hasonló idegrendszeri kórképek ellátásában minden országban a 19. századig. A kórkép formáinak, eredetének, agyi eltéréseinek, nevezéktanának tisztázásában számosan (Little, Freud, Osler) dolgoztak. Ellátását legkorábban az ortopéd sebészek vállalták a CP okozta deformálódások műtéti megoldásaival, akikhez később csatlakoztak a fizioterápiás szakemberek. A 20. sz. második felére vált nyilvánvalóvá, hogy a feladat megoldásában több diszciplína és az egész társadalom részvételét kívánó megelőzés, újabban genetikai kutatások, az orvosi és rehabilitációs beavatkozások, a segédeszközök, oktatási és nevelési módszerek, az épített és a funkcionális környezet alkalmazása, az elérhető munka és a megfelelő elérési lehetőségek biztosítása egyszerre, egymás mellett és kaszkádszerűen, egymás után lenne fontos. Azonos érdeklődésű és feladattudatú szakemberek még a hazájukban sem mindig találkoznak vagy értenek egymással egyet még napjainkban sem, amikor a világháló már földrészeket is összeköt. Ezért gondoljuk érdemesnek a konduktív nevelés magyar-japán kapcsolatát összefoglalni.

1. ábra. A konduktív pedagógia vagy nevelés megalapozásának, rögzítésének, a hazai és nemzetközi elterjesztésének mesterei. Pető 1945-1967, Hári 1945-2001 között (összesen közel 80 évet) dolgozott a konduktív nevelés érdekében

Magyarországon dr. Pető András (1893-1964) és legfontosabb követője, tanítványa, dr. Hári Mária (1923-2001) (1. ábra) ebből a társadalmat terhelő, nehezen működő, de sürgető feladat mennyiségből metszettek le egy nagyobb szeletet a konduktív nevelés (KN) módszerének és rendszerének az 1945-től induló kidolgozásával.

A módszer kidolgozását a CP igény indította, de az egészséges befolyásolás, a testi, szellemi, értelmi és érzelmi képességek, morális adottságok mozgással együttes, tartós mozgósításának elvéről van szó. A módszer elve és facilitációi sok más kórkép vagy állapot eredményes befolyásolására is alkalmas.¹

A KN sokáig újdonságnak számított az egész világon, és legkorábban a brit szakemberek vitték hírét a Pető-Bobath levelezés,² majd látogatás által indított kapcsolat alapján, amelyet Hári doktornő ápolt tovább.

Japánban a CP kezelésében a világhírű elméleti matematikus, Teiji Takagi (1875–1960) elveinek analógiájára (a káosz elmélet, bonyolult matematikai szabályok a változás, a kimenet jellemzésére) vezették be az ellátásba a kórház és az iskola kombinációját, amelynek a „RYOIKU” nevet adták. Az óriási Takagi irodalom³ komoly matematikai ismereteket tételez fel, átlagos ember nem is érti, de hétköznapiasan: a folyamatos változás iránya, hullámozása és mértéke nem vezethető le a részek összeadásából, annál több, jobb, más keletkezik.

A „RYOIKU” számos szótári jelentése közül a sok, a több, az intenzitás, a hatvány és tartósság jelentéseket érdemes kiemelni. Tartalmilag, a gyakorlatban pedig (1) az orvosi ellátást: ortopéd sebészet, gyermekorvoslás, fiziko-, foglalkozás- és beszédterápia, pszichológia), (2) az önálló életre való rávezetést, és (3) az iskolai feladatok egyidejű alkalmazását jelenti egyazon intézetben. Az első ilyen intézetet Tokióban, 1942-ben nyitották meg. Az 1963- as japán gyermekvédelmi törvény nyomán 62 hasonló intézet kezdte meg a működését⁴.

Dr. Murai, a konduktív nevelés és judo találkozása

Ahogy nem nyugtatta meg sem Petőt és Hárit, úgy a japán Murait sem, az a nehéz feladatok vállalása idején gyakran használt motto:⁵ „Tedd meg, amit tudsz, azzal, amid van, ott, ahol vagy!” Dr. Masanao Murai (1926–2010) sebészként volt elégedetlen a japán és a saját CP ellátási eredményeivel, és kereste a más, a jobb, az újabb megoldásokat, ahogyan később mondta: „necessity is the mother of invention”.

Murai egy angliai útja után kereste fel először a Villányi úti Mozgásterápiás Intézetet, mert Karl és Berta Bobath révén Londonban tudomást szerzett a Pető-módszerről. Berta Bobath ugyanis személyesen ismerkedett meg Budapesten az atetórist minden másnál jobban befolyásoló Pető-módszerrel,⁵ majd küldte az intézetbe a fizio- és foglalkozásterápiás embereit (Ester Cotton, Margaret Parnvell) megtanulni azt.

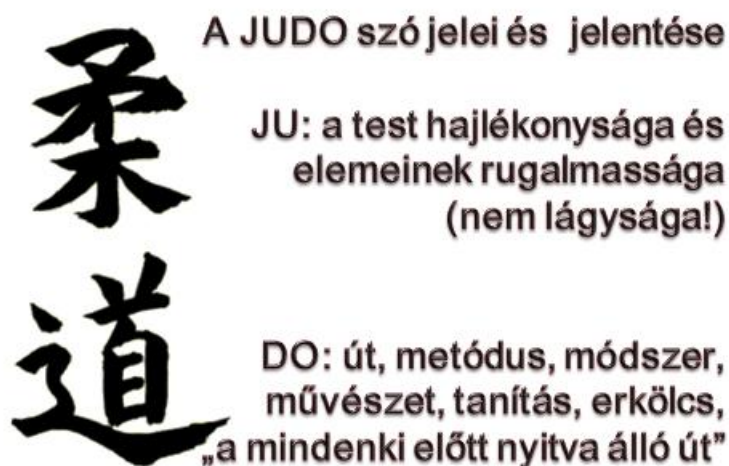
1965-ben Cottonék – Lady Zia Wernher (1892–1977) anyagi támogatásával – a London közeli Lutonban megkezdték a tanult alkalmazását néhány gyermekkel. Közleményeik nagy gyorsasággal terítették az információt a mozgásterápia magyar változatáról és iskolájukat is sokan látogatták.^{6,7} Az ekkoriban már nagybeteg Petőnek a Cottonhoz intézett leveleiből a módszer lényege, összefoglalói és a Lutonból rendszeresen megküldött dokumentációs fényképeknek a legrészletesebb, írásos javításokkal visszaküldött, konkrét „távoktató” változatai ma is tanulságosak.⁸

Murai 1966 őszén először, majd évenként többször járt Magyarországon, mert orvosi, sebészi diplomája mellett eredményes, kitűnő judo sportember is volt. „1966-ban, ősszel hazánkba látogatott Toshiro Daigo (1926–2021) és Murai mester, a Kodokan Judo Intézet (Osaka) két szakembere és egyhetes intenzív továbbképzést tartott a válogatott versenyzők és edzőik számára.”⁹ A magyar judo sportolóknak a

továbbiakban is nagy szüksége volt a japán segítségre, így Murai edzői-képzési munkáját évente igénybe vették. Az a tragédia történt ugyanis, hogy a magyar judo sport szinte minden díjnyertes sportolóját és fontos edzőjét elvesztette egy repülőgép katasztrófában (1966. november 24.).¹⁰

40 évvel később, amikor Murai doktor 2008-ban megbetegedett, megkerestük azokat a sportembereket, akikkel 1966-ban találkozott. A könyvei alapján¹¹ felhívtuk (Kozma, Balogh) a már idős Sági urat, aki teljesen felélénkült, amikor a nevet meghallotta. Ő mondta el, hogy Murai nagyon kedves, szerény és nagyon közvetlen ember volt és hogy később főként a tatabányai judósokkal tartotta a kapcsolatot. Ajánlotta felkeresni a magyar judo válogatott volt szövetségi kapitányát (1998–2006). Németországban értük el Németh Ferenc edzőt, aki pár évvel korábban járt éppen Japánban és nagy szeretettel beszélt az egykor megismert Murai doktorról. „Kedves, szolid fiatalember volt” (nota bene: Murai akkor 40 éves volt), aki a judóban legfontosabbnak tartotta a félelem leküzdését, az esés gyakorlását az egyszerűtől a bonyolultig. (Németh 2006-ban magas magyar kitüntetést, 2018-ban pedig a német Judo Sport Verein Speyer 68 esztendőes magyar edzőjeként az Év Edzője címet kapta meg.¹²)

A sokszor megismételt Villányi úti látogatásai során – az angliai információk, dr. Hári Mária elméleti és Székely Ily gyakorlati bemutatása alapján – Murai megértette a Pető-módszer lényegét (dr. Pető Andrással Murai már nem találkozhatott). Felfedezte mekkora a rokonság a judo és a Pető-elvek között. Már korábban úgy határozott, hogy megpróbálja az általa kifogástalanul ismert és gyakorolt, a sérültekhez adaptált judo elemek alkalmazását CP-ben. Soha nem gondolta volna, mondta, mégis megtörtént, hogy a judo elvezette a Pető-módszerhez. (2. ábra)

2. ábra. Nem az erő, hanem a lendület, a hatékony mozgás szépsége és a küzdelemben, életvitelben tanúsított moralitás a lényege a judonak. A judo a szelíd út, maximális teljesítmény elérése minimális befektetéssel. Murai mondta egy interjúban: „And I wanted to follow the 'no-touch' system, whereby the patient is taught by verbal instructions without physical contact. That is more effective, more educational, in mental and emotional development too.”²⁸

„Megtaláltam néhány közös vonást a judo és a KN között. Mindkét megközelítésben a csoport a tevékenységek alapja, a ritmus hasznosul, a feladatok lefedik az összes fekvő, ülő és álló helyzetet. A különbség az, hogy míg a judo, mint testedzés, az oktatás egyik része, a konduktív nevelés az emberi fejlődés minden fázisát lefedi, tehát ez egy mélyreható és átfogó oktatási forma.”^{13, 14}

A Murai által az 1970-es években, Oszakában alapított Warashibe-kai Judo School kezdett judo-terápiát kínálni CP-vel élő gyermekeknek. 1981-ben megnyitotta a Warashibe-en nevű (3. és 4. ábra) felnőtt létesítményt testi fogyatékkal élők számára, majd további intézményeket nyitott Hokkaido szigetén.

Ezekben az intézményekben egyesítette a Pető elvekkel a judot és a hippoterápiát.

A Pető módszert alkalmazó intézmények Japánban

Jelenleg: Social Welfare Corporation Warashibe

A régi nevek Oszaka, Hokkaido területén:

わらしべ園

Warashibe-en = Warashibe kert

わらしべ会

Warashibe-kai = Warashibe Egyesület

わらしべ祭

Warashibe-sai = Warashibe Fesztivál

北のわらしべ

Warashibe of the North (Hírlap címe)

3. ábra. Kezdetben nem figyeltünk a konduktív nevelést alkalmazó japán névre. A warashibe szótári alapszóként nem létezik. Létezik azonban egy sok száz éves buddhista népmese, aminek Warashibe Chōja (szalmamilliomos) a címe. Egy nagyon szegény emberről szól, aki Kannon istennő tanácsára egyetlen rizsszalma szálát vett fel, és az egymást követő jótékony cserék során hihetetlenül meggazdagodott. Étteremlánc is visel Warashibe nevet – az egyszerűtől a kifinomultig

わら、わら
稲穂
稲わら

szalma, szalmaszál

= wara

rizs-szár

= wara inaho

rizs-szalma

= inewara

4. ábra. A learatott rizs szárának minden apró darabkáját hasznosítják a japánok, megbecsült érték. Talán a rászorultak értéke, fontossága, vagy éppen a segítségadás kezdeti rizsszálnyi volta (legalább egy szalmaszál, ahogy a rengeteg szoborral tisztelt népszerű Kannon tanácsolta a koldusnak a mesében) a névválasztás magyarázata. Nincs ismeretünk erről, pedig feltehető, hogy a Murai–Hári beszélgetésekben erről is volt szó

A KN és a judo és szellemi rokonságát legjobban a zen mondás fejezi ki: „Nana korobi ya oki.” „Ha hétszer elesel, kelj fel nyolcadszorra is.” Ezt a régi judo mesterek adták tovább egymásnak és tanítványaiknak, értelme: a bennünk lévő tökéletlenség felismerése. A hibáinkat meg kell tanulnunk észlelni és elviselni, legyőzésükkel talán fejlődhetünk. A felismert hibát talán nem fogjuk többé elkövetni. Nagyon egybe cseng ez a Pető- és Hári-féle „Meg tudod csinálni!”, a feladatnak adott mindennapi ultimátum, ami az aktuális cél ritmikus intendálásával és Haz előtte és folyamatosan elvégzett sok hetes-hónapos munka alapján válik sikeressé. A tegnap már elért, akár csekélyke eredmény¹ nem veszhet el, annyit vagy még jobbat kell ma elérni.

Az 1970-es évek során Murai ismételten konzultált Hári doktornővel, judózott a nagyobb fiúkkal az intézeti homokozóban (tatami nem volt), nézte a gyermek és felnőtt csoportokban zajló munkát; fényképezte a kisebb gyerekek vörös/fekete kockás flanel ruháját (azt lehetett olcsón kapni), meg a felnőttek zsályateás fürösztését, borogatását. Ezek feltételeit megteremtette vagy magával vitte, majd alkalmazta intézeteiben, Osakában, természetesen a zsályát Hokkaido mezőin.

Japán gyermekek érkeztek a Villányi útra, akkori nevén Mozgássérültek Intézetébe

1978 novemberében a Villányi útra érkezett öt óvodáskorú mozgássérült kisgyermek – nyolc támogató, ellátó kíséretében – Japánból. A kicsik és nagyok jórészt hátizsákokkal és hátizsákokban, az itteni éghajlathoz kicsit alulöltöztetetten, de remek dzsekikben, de fázós térdzoknikban utaztak. Abban az időben a Mozgásterápiás Intézet nyári szünet nélkül, a teljes évben „üzemelt”, tekintet nélkül a több napos vallási vagy állami ünnepekre, így az adventi érkezés sem okozott volna szakmai gondot. A konduktorok folyamatosan dolgoztak és minden más személyzet is ügyeletet tartott. A japán gyermekek előkészített szakmai befogadása (dr. Hári Mária és dr. Masanao Murai számos egyeztetése alapján) a konduktorok által simán, de adminisztratíván eléggé problémásan zajlott. A japán nagykövét és az éppen ott járó japán hadügyminiszter és nem utolsósorban a szívós és udvarias, apró ajándékokkal gyakran kedveskedő Murai hatására helyreállt a béke. A főhatóságok és a devizarendelkezések, a kormány által a magyaroknak ingyen biztosított ellátás pénzért való szolgáltatása külföldieknek sok nehézségbe ütközött, amelyekről évtizedekkel később Toru Imai adott interjút. Nem kérdés, hogyha magyarok szerveztek volna Japánban ilyen jellegű munkát, legalább ennyi problémával találkozhatnak, vagy meg is bukhatnak. Csakhogy akkor ők (a japánok) a KN nagyszerűségébe vetett hitükkel állították szembe az intézet körüli akkori mostoha állami légkört annyira, hogy arról még most is ecetesen nyilatkoznak.¹⁵

Az előkészítés ellenére komoly gondot okozott a gyermekek létszáma, a kísérők intézeti elhelyezése, akik nélkül pedig ide sem érkezhettek volna, nem is beszélve a gyermekek állapota mellett a nyelvi és diétás eltérésekről. A költségek, a bekerülés valutával történő rendezése akkori magyar különlegességeivel is meg kellett küzdeni. Ráadásul a gyermekekkel nem a szüleik voltak jelen, ők a Murai által 1970-ben alapított Warashibe (Oszaka, Japán) intézet ellátottjai voltak. Végül egy általuk bérelt, Villányi úthoz közeli házban nyertek elhelyezést gyermekek és a velük Budapesten maradó, a Pető-módszert megtanulni vágyó három japán fiatal. Onnan jártak az intézetbe, de bérelt otthonukban is megkapták a konduktív nevelési program odaillő

részét (pl. önellátási feladatok). Igazi permanens, éjjel-nappalra kidolgozott, szakavatott programjuk volt, amelyet dr. Hári Mária és Székely Ily irányításával többségükben az ún. Módszertani Csoportban (Kozma Ildikó vezetésével) és Deák Irén kiemelt részvételével, főként Salga Anikó, Barna Zsuzsa, Papik Erzsébet és más konduktorok remek munkájával valósították meg az intézetben és a bérelt házban.

A segítő kíséret három Budapesten maradó tagja: Midori Kato, Arihito Osami és Toru Imai voltak. Közülük Osami el is végezte a konduktorképző főiskolát, magyarul. Sok év után még ma is tolmács szinten beszél magyarul, volt magyar munkatár- saival jelenleg is Facebook- és e-mail-kapcsolatot tart fenn ma már főként angolul, noha már régen másutt dolgozik. Toru Imai szervezési és gazdasági megbízottként is dolgozott Murai döntése alapján, de szakavatottan bánt a gyermekekkel, amint azt a Horváth Júlia közlésében¹⁶ megjelent fényképen láthatjuk.

Imai számos magyar útján elkísérte Murai doktort később is és több cikluson át vezetőségi tagja volt a Nemzetközi Konduktív Nevelési Társaságnak (International Pető Association, IPA, alapítva 1990). (5. ábra)

5. ábra. Az IPA (International Pető Association) vezetősége Fürstenfeldbruckban 2013-ban: Beck Éva, Horváth Júlia, Mel Brown, Rony Shenker, Balogh Erzsébet, Földi Gabriella és Toru Imai. Jobbra lenn: Akira Kawamoto és az előbbiek. A Warashibe-kai (Hokkaido) intézményei átszervezésének vázlata 2023 végén (balra lent) és azok kialakulási rendje (jobbra fent). Akira Kawamoto elnök bemutatása a Sapporo Warashibe-en Naebo Irodában. A Fogyatékkal élők Jóléti Létesítményeinek 38. Nemzeti Tanácsa (Szapporóban), 2. rész, Warashibe of the North 19. szám, 7. oldal https://www.warashibe-hokkaido.net/infomation/pdf/reiwa5.12_compressed.pdf

Egyik világtalálkozásra hozott egy nagyhatású filmet, amelyen a Japán-szerte, de Osakában minden karácsonykor szokásosan 10 000 ember, köztük az intézetük néhány gondozottja éneklő együtt, németül az Örömdát.¹⁷ A legutóbbi években Imai szívesen csatlakozott a hokkaidói munkákhoz. A Warashibe Észak Egyesület évi két alkalommal rendszeresen megjelenő hírlevelében ismételtelen ad magyar vonatkozású interjúkat, elmondta pl. a dr. Ákos Károly révén szerzett ismereteket (a Hári-Ákos könyv¹⁸ társszerzője).

Midori nagyon jól tudott magyarul, ami magyar férjével is magyarázható. Kicsi gyermeke lévén, a jobban szervezhető felnőtt ellátásba kapcsolódott be. Hazatérése után is szakaszosan, sokszor tolmácsként dolgozott és a felnőtt hemiplégiások ellátásában jeleskedett, tapasztalatcserére még a 2000-es évek elején is meglátogatta az intézetet, egyéni továbbképzést is kért.

Fél év után tértek haza a nálunk remekül fejlődő japán gyermekek. Ruháikat kinőtték, hozott dzsekijeiket a magyar pártasoknak ajándékozták.

A későbbi években megnyíló japán intézetek teljes magyar képzés után oklevéllel rendelkező konduktortanítókat kaptak: Ichito Asai, majd Akira Kawamoto személyében. Asai remek előadást tartott Londonban.¹⁹ Kawamoto, aki egyébként Imai mellett és után szintén több cikluson át vezetőségi tagja volt az IPA-nak (5. ábra) ismételtelen szerepelt összefoglalókkal a kongresszusainkon^{20,21}, beszélt a KN japán megvalósításáról, a működő intézetekről, és részt vett a Hári emlékére 2018-ban tartott szimpóziumon is.²²

A Warashibe Intézetek és Alapítvány

Dr. Masanao Murai először saját, oszakai judo iskolájába fogadta vissza a Budapestről hazatérő gyermekeket, ebből keletkezett a „Warashibe-en” néven bejegyzett intézet a fiatal, többnyire cerebrális parézissel élő gyermekek számára (3. és 4. ábra)

Legkorábban 1981-ben a mozgásukban korlátozott (jelentős számban féloldali bémult) felnőttek számára nyitotta meg Murai Oszaka város és tartomány ellátására az első intézetét.

Mindkét intézet kialakításában és működtetésében felhasználta a Hári által közvetített petői elképzeléseket és elveket, küzdve a konduktív nevelés megvalósításáért, a szervezést adaptálva a helyi lehetőségekhez. Kedvelt és eredményes orvosi praxisát és ismereteit fontos fórumokon latba vetve gyűjtötte a Pető szimpatizánsokat. Magyarországot járt munkatársait eredményesen alkalmazta.

1990-től az egyirányú és gyakori budapesti japán látogatások kétirányúvá váltak. Régóta tervezett oszakai és hokkaidói meghívásnak, konzultatív jelenlétnek tettek eleget dr. Hári Mária, a Pető szakmai nézetek autentikus képviselője és kíséretében két rangidős tanítványa, Horváth Júlia az alacsony életkorok és Herczegh Mária a felnőtt kórképek érintettjeinek kiváló konduktorai. Előadások és szakmai bemutatások, konzultációk mellett ismerkedtek a japán étellel. A különleges ételekkel, cseresznyeafa ültetéssel dúsított találkozás csúcsa volt, hogy a hetvenedik évéhez közeledő Hári doktornő szabályosan beöltözve tanulta a judo mozdulatokat²³. (6. ábra) Olyan volt ez a minden résztvevő számára, mint egy kölcsönös szellemi összehangolódás.

6. ábra. Hári és Murai találkozásai különböző helyzetekben és életkorokban, az 1980-as években és 1990-ben. Sok kép megtalálható a Dr. Hári Mária Emlékkönyvben.²³ A 90-es Hári látogatás csúcspontja, hogy résztvett a judo alapok elsajátításában (középen és jobbra). A gyermekkorában kiváló tornász Hári táncművészetet tanult a negyvenes években, pár évvel a medicina előtt. A búcsúzó zsálya mezőben Murai és Hári már korosan, és még inkább Murai és felesége: Yoko Murai – talán legkésőbbi képe

1990 őszén, a Tokai University School of Medicine²⁴ által kiírt pályázat nyerteseként dr. Balogh Erzsébet, a Pető Intézet orvos igazgatója, főiskolai tanár egy jelentős világkongresszuson (The Joint Convention of the 5th International Child Neurology Congress - ICNA - and the 3rd Asian and Oceanian Congress of Child Neurology, November 4-9, 1990 Keio Plaza Inter-Continental hotel Tokyo, Japan²⁵), mint ICNA vezetőségi tag és chairman, előadással vett részt. Ez adott módot arra, hogy meglátogathassa az oszakai intézeteket.

Néhány hosszabb, Muraival és tanítványaival eltöltött este alapján bizonyossá vált, hogy ők is, mint a nemzetközi mezőny jó néhány szakmai látogatója, orvosa, Hári személyes közvetítésével értette meg a Pető-elveket és tartja nagyra a KN-t. Legkifejezőbben ezt később Hári doktornőre emlékezve egy belga orvos fogalmazta meg:²⁶ „We learned a tremendous lot from her. Indeed, it takes such a long time – for parents as well – so really understand conductive education. That you have to ‘work hard’, to build a personality, to foster intentionality, success and self controll. All those words, they seem easy to pronounce, but every-day reality while working with a child struggling with motor difficulties, makes us aware of their meaning and truth. Something which many modern „fast-food” therapist do not seem to grasp.”

Ugyanazon év végén, 1990-ben zajlott le Budapesten az első konduktív nevelési világkongresszus, amelyen megalakult a Nemzetközi Pető Társaság (International Pető Association, IPA) és átadták néhány ember, közöttük dr. Masanao Murai számára is, az intézmény vezetése által újonnan alapított Honorary Conductor Award (Tiszteletbeli Konduktor) elismerést. A kitüntetést olyan, nem konduktor szakember, szülő, szervező, pedagógus, közéleti és humanitárius értő kaphatja, aki támogatja a hazájában a Pető–Hári módszer megismerését vagy telepítését. Murai nagyra értékelte a címet.

1995-ben, a második, ismét Budapesten tartott KN világkongresszus vendégei között számos japán szakember jelent meg, és a Warashibe munkatársak és szimpatizánsaik, támogatóik jogot nyertek a 3. világkongresszus megrendezésére. Erre 1999-ben Hokkaido szigetén, Urakawa-ban került sor.²⁷ A megnyitón alkalmat teremtettek néhány japán szokás és kulturális különlegesség (pl. rituális teaforralás, kimono felöltés és a nemcsak különlegesen ütemes, de dallamos dobzenekar) megmutatására, amelyet nemcsak a nemzetközi mezőny, hanem a kongresszus patrónusai (Takamado koronaherceg és felesége, (His/Here imperial Prince/sses) (7. ábra) valamint a korábbi Japán nagykövet: Eiji Seki) és a szervezők együtt élveztek.

**Takamado herceg, Kozma Ildikó, Balogh Erzsébet, T. herceg felesége:
Hisako hercegnő, Horváth Júlia, F. Szabó Éva a kongresszusi
megnyitón (1999. Urakawa Hokkaido, Japan)**

7. ábra. Egyik, a kongresszust megelőző estén készült kép, amelyhez a rangosabb petősöket mintegy odaterelték. A szorgalmas és sokoldalú herceg 2002-ben meghalt, felesége, a 3 gyermekük mellett minden vállalását teljesíti. Elvesztettük Kozma Ildikót is, Balogh és Horváth visszavonult, F. Szabó Éva folyamatosan helytáll és prosperál

A hercegi pár beült másnap a terem közepén a hallgatók közé és meghallgatta a plenáris előadásokat²⁷, majd ebédet adott a magyar előadók és az IPA vezetőségi tagok számára. Hosszú asztal egyik oldalán, fénynek háttal ültek ők, szemben a meghívottak sora. Mindenki elé pontosan a mélyedés határáig töltött tányért és egy kanalat helyeztek. Mindenkitől kérdeztek valamit, balról jobbra, majd jobbról balra, sorban haladva vagy háromszor. Amíg egyikük kérdezett, a másikuk megmártotta a kanalát a levesben, de a válasz alatt már vissza is tette. Mivel felfedhető volt a koreográfia, a vendégeknek módja volt a levest (Benetton sárga színű, homogenizált folyadék a szokásosnál kisebb átmérőjű mélyedésben) elfogyasztani. A hercegi pár megköszönte a jelenlétét a meghívottaknak, akiket a mögöttük álló rendező nagyon határozott kézmozdulattal ülve maradásra intve – meghajolva távoztak.

A házigazda japánokon és a 20 magyar előadón kívül sok más ország és földrész (UK, Ausztria, Németország, Svédország, Izrael, USA, Kína, Hong Kong, Ausztrália, Új-Zéland) szakembergárdája mondhatta el saját konduktív neveléssel szerzett tapasztalatait és lehetett tanúja a bemutatókon, hogyan ötvözik a japánok a Pető-módszert a judo elemeivel és a lovas terápiával. Nem csoda, hogy a judo mellett komoly lovaskultúrájú japánok szívesen végeznek hipoterápiát is. Murai még alacsony, erős, írországi póni lovakat is beszerzett erre a célra. „A lovak nagyon gyengédek és kedvesek a gyengékhez.” „Az agybénulásban szenvedő gyermek lóra ülve érezheti az állat melegét. Távolabbra lát. A ló mozgása a gerincen keresztül éri el a gyermek agyát, így a járnai nem tudó gyermek úgy érzi, egy teste van a lóval és ő maga jár.” – mondta dr. Masanao Murai²⁸.

1993-ban volt dr. Pető András születésének centenáriuma, amelyen a magyar főhatóságok képviselői és néhány külföldi vendég, közöttük Murai is jelen volt. Előtte vendégül látta az intézetvezetés átvételére várományos Kozma Ildikót, kíséretében Varjasi Gyöngyivel. Számos telephelyen tartottak elméleti és gyakorlati megbeszéléseket, bemutatót.

A történet folytatása 2001–2023

A Pető Intézet (a Mozgássérültek Intézete, majd MPANNI = Mozgássérültek Nevelőképző és Nevelő Intézete; majd 2017-től Semmelweis Egyetem Pető András Kara) állami és alapítványi változatai és a különböző forrásokból és alakzatokban fenntartott Warashibe intézetek vezetői és munkatársai egyenes kapcsolatát a hasonló célok és azok megvalósíthatóságán való munkálkodás kötötte össze évtizedeken át. A feladatvállalásokat, a konkrét gyakorlati, módszertani kérdéseket kitartóan megvitatták egymással, Murai és Imai később Kawamoto gyakran felkereste az intézményt.

A Japánban végzendő tanácsadásokra, egy-egy program bevezetésére, bemutatására, megtanítására rendszerint Herczegh Mária iskolai részlegvezetőt, és rangos gyakorlati oktató konduktort kérték fel éveken át.

Mindenki számára nagy veszteség volt dr. Hári Mária halála 2001-ben, akit a főigazgatói poszton őt 1994 óta követő Kozma Ildikó temetett. A 2010-ben elvesztett dr. Masanao Murai halála a japánok számára különösen, de nemcsak számukra volt óriási veszteség, ahogyan azt kondoleáló levelében Kozma Ildikó írta:

„I learned with deep sorrow that Dr. Masanao Murai left us forever. Dr. Murai's pass away means a great loss to not only Osaka, Hokkaido and Warashibe Institutes, but to the whole community of Conductive Education. Conductive Education in Ja-

pan was intertwined with his name. He forever reminds us of deep understanding, knowledge, continuous learning, diligence, professional respect, friendship and help. Dr. Masanao Murai eternally means for me the determination, knowledge, skill and an unforgettable person, who undertook a very important, leading role in the introduction and development of Conductive Education in the Far East.

I will keep the memory of Dr Murai ad infinitum. Please, accept my sincere condolences.

Prof. Ildikó Kozma

President of the International Pető Association for Conductive Education

Former General Director and Professor of the International András Pető Institute, Budapest, Hungary”

Hári és Murai neveltjei, szakmai utódai és követőik tartják a kölcsönös tisztelet és barátság elvét, folytatják munkájukat a szükség és a lehetőségek szerint.

Dr. és Mrs. Murai halála évében a jómódú lakásszomszédjai, barátai (a nagyhírű mézszentes krétákat és művészi használatra alkalmas festő krétákat gyártó, még a madridi Pradóval is kapcsolatot tartó, Nippon Rikagaku Kogyo Co., Ltd. Székhely: Higashiosaka City, Osaka prefektúra, elnök: Yukio Higuchi) alapítványt hoztak létre MURAI FUND néven,²⁹ amivel biztosítani kívánják a magyarországi Pető által kidolgozott és a Murai által Japánba elhozott nevelési módszer folytatását. Céljük, hogy az alap olyan emberi erőforrásokat támogasson, akik örökölhetik Murai törekvéseit, elősegítik a széles körű nemzetközi cserét és javítják a felhasználók jobblétét.

A társadalom alakulása és az élet elvárásai egyre másra alakítgatják vagy szélesebb körben is használhatóvá változtatják a kezdeti szervezeti elképzeléseket. Murai halála évében, nyílt meg pl. a mentális zavarokkal küzdők számára Oszakában egy újabb Warashibe, túlnyomóan judo sporttal foglalkozó intézmény, amelynek résztvevői számos országban versenyeznek és nyernek sorozatosan. Jelenleg ez az iskola heti rendszerességgel kínál tachiwaza (állási technikák) edzésre összpontosító judo órákat értelmi zavarokkal küzdő diákok számára. 2018-ban részt vettek az első, értelmi fogyatékos emberek számára szervezett judo versenyen. Az iskola célja, hogy továbbra is judo-lehetőséget biztosítson a fogyatékkal élők számára.³⁰

Ugyanazon évben, Szapporóban létesült egy teljesen új, a Parkinson-kórral élők és koponya traumán átesettek ellátására szánt épület. A megnyitó beszéd tartására meghívták a Semmelweis Egyetem Pető András Karáról dr. Deák Adrienn tanárnőt,³¹ ő Akira Kawamoto és családja budapesti tanulmányai alatt volt magyar mentora.

Az Oszakában és Hokkaidó szigetén működő számos intézmény 1981 márciusától, az alapítástól (dr. Masanao Murai orvos és felesége, Yoko Yoko [1930–2010] napjainkig tartó történetét az oszakai elnök közlésében olvashatjuk.³²)

A mai működésről a legteljesebb információ két forrásból nyerhető. A korábban csak Warashibe (és valami jelző, vagy helyszín) névvel jelzett, ma már egységes ernyő alatt: Social Welfare Corporation Warashibe vállalatok történetéről, alapító okiratokról, működési célokról és tevékenységekről, vezetőségekről, pénzügyi és vállalati jellemzőkről – részben japánul részben angolul, néhány helyen magyarul, vagy éppen sokat mondó képes tudósításokban olvashatunk.^{33,34} A két nagy településen (Oszaka város és tartomány; Hokkaidó, Szapporo város és más települések együtt: Warashibe of the North) számos, kisebb nagyobb speciális intézményét, birtokát és munkahelyét egy-egy elnök fogja össze és mintegy különálló vállalatokként,

de azonos elvekkel irányítja és a földrajzi és közigazgatási helyhez, a lakossággal való intenzív kapcsolatok bevonásával működteti.

A forrásokból kivehető, hogy a fenntartási költségeket az állam, a privát és vállalati adományok, és a saját termelés (pl. régebben az orvosi zsályát is természetettek és a szárából készített tea részben használatra, a rengeteg tök pedig nemcsak fogyasztásra, de eladásra is kerül) fedezi. Küzdenek az ellátó emberek hiányával, sok önkéntes munkást vesznek fel a munka szabályos, szervezett bemutatása alapján.

Az oszakai és hokkaidói együttműködés a kölcsönös nagybecsülésen és a tapasztalatok cseréjén alapul. Ilyen volt az oszakaiak északra látogatása 2022. december 15–16-án, amelyet Tsuji Kazura elnök vezetett, és amelyet a hokkaidóiak nyolc embere, Akira Kawamoto elnök vezetésével Oszakában vizionzott. A magyar emlékek is szóba kerülhettek, mert a „Warashibe of the North” 2023. évi februári száma már az előző karácsony és újév magyar ételeinek receptjét közli.

Előadások, csoportos beszélgetések és üzleti körutak zajlottak, majd a résztvevők együtt meglátogatták és csendes főhajtással illették a két Murai hamvai szórásának a helyét. Kawamoto szinte mentegetőzéssel közli, hogy nem követték a japán (sintó vagy zen) vagy az ősi koreai konfuciánus bonyolult, több napos, hetes temetkezési rítusait,³⁵ hanem a modern koreai stílusú azonnali hamvasztás és szórás mellett döntöttek. (Murai Shikoku szigetéről származó szülei Koreában éltek, így ő ott született és nevelkedett sokáig,²⁸ lehet, hogy a hamvasztás melletti döntése az esedékesség idejére már egyértelmű volt. 1910 és 1945 között Korea a Japán Birodalom része volt, áthatva a régi és egyidejű súlyos nemzeti ellentétek eseményeivel, amelyről a japánok ma, mint Korea nyugatosítására (technológia, kultúra stb.) irányuló időről beszélnek.

Murai és Pető, valamint Hári volt munkatársai itthon már nincsenek sokan, de neveltjeik és pozíciót betöltő utódaik ápolják a szellemi hidat, ami Budapestet Szapporóval (legrövidebb távolság: 8466 km), és Budapestet Oszakával (legrövidebb távolság: 8905 km) összekötötte. Reméljük, hogy a Szapporo – Oszaka (távolság 1098 km, vonaton 12 és fél óra, légi úton rövidebb, 3 óra) kétirányú híd ennél még erősebb gondozást kap.

Ezt kívánják erősíteni a cikk szerzői is.

A szerzők hálás köszönettel tartoznak Herczegh Máriának és Deák Irénnek a japán tapasztalataikról való beszélgetésekért és dr. Deák Arienn-nek informáló szavaiért.

Irodalom

1. Balogh E, Kozma I. A konduktív nevelés neurológiai indikációja. *Ideggyógy* Sle 2009;62(1-2):12-22
2. Balogh, E., Hári, M.: Berta Bobath in Budapest. *Cond Ed/Occasional Papers* 1997;3:19–26.
3. Takagi, T., A simple example of the continuous function without derivative, from *Proceedings of the Physico-Mathematical Society of Japan*, ser II, Vol I. (1903), pp 176–177. *Collected Papers of Teiji Takagi* (S. Iyanaga, Ed), Springer Verlag, New York 1990

4. Matsuo, T., Shiba, R., Yoshihashi, Y. Treatment of cerebral palsy (CP) in Japan. *J Jpn Paed Orthop Ass* 2003;12(1-2):22-23
5. Theodor Roosevelt: Do What You Can, With What You Have, Where You Are. A much-needed reminder for these uncertain times.
<https://sfaldin.medium.com/teddy-roosevelt-do-what-you-can-with-what-you-have-where-you-are-b34c5c60649a>
6. Cotton, E. The Institute for Movement Therapy and School for 'Conductors', Budapest, Hungary; a report of a study visit. *Developmental Medicine and Child Neurology*, 1965;7:437-446.
7. Cotton, E., Parnwell, M. Conductive education with special reference to severe athetoids in a non-residential centre. *Journal of Mental Subnormality* 1968;14(1):50-56
8. Horváth, Dezsóné – Földesi, Renáta (2013): The way András Pető was teaching. In: International, Pető Association (szerk.) 8th World Congress on Cond Ed: Rhythm and balance, Fürstenfeldbruck Occasional Papers, 2013; S8:12, 61.)
9. dr. Galla Ferenc: Judo övvizsgák. Hazai judo története.
<https://judo.hu/hazai-judo-tortenete>
10. <http://judo.ute.hu/hirek/Otven-esztendeje-tortent-a-magyar-judo-tragediaja-2956>
11. Sági József: A magyar judosport fél évszázada.
<https://www.antikvarium.hu/konyv/sagi-jozsef-a-magyar-judosport-fel-evszazada-879740-0>
12. <http://judoinfo.hu/index.php/homepage/hazai/15146-nemeth-ferenc-lehet-az-ev-edzoje-nemetorszagban>
13. Murai, Masanao: My wondering Toward Conductive Education. *Cond Ed/Occas Papers*1997;3:27-30
14. Murai M. The Founding and Development of Warashibe-En (Lecture on the 3rd World Congress on Cond Ed, Urakawa, 1999)
<https://semmelweis.hu/pak/files/2022/10/3-vilagkong.pdf> - p:22
15. Warashibe of the North. 6 sz. Hírlevél 2019.11.01. <https://www.warashibe-hokkaido.net/infomation/#n18>
16. Horváth Júlia: Hári Máriára gondolva, Tudomány és Hivatás; Hári100; 2023;2:26-42 https://semmelweis.hu/pak/files/2024/01/Tudomany-es-Hivatas_2023_2.pdf
17. 10,000 People Sing Beethoven's 9th Symphony.
<https://www.youtube.com/watch?v=ITzeRSJQtB4>
18. Hári Mária-Ákos Károly: *Konduktív pedagógia*. Tankönyvkiadó, Bp., 1971
19. Ichito Asai: We have a dream. Introduction at Warashibe Institute. Lecture on the 4th World Congress on Conductive Education, London, 2001
https://semmelweis.hu/pak/files/2022/10/WCCE_4_1-.pdf
20. Kawamoto, Akira: Introduction of Warashibe Institute in Hokkaido (Poster-Presentation on the 9th World Congr on CE, 2016)
http://www.dokinet.hu/tarsasag/gyermekneurologia/upload/gyermekneurologia/document/peto_congress_program_20161122.pdf?web_id=

21. Kawamoto, Akira & Kawamoto, Mieko: Continuous facilitation based on CE for people with higher brain dysfunction. (Poster-Presentation on the 9th World Congr on CE, 2016)
https://www.doki.net/tarsasag/gyermekneurologia/upload/gyermekneurologia/document/peto_congress_program_20161122.pdf?web_id=
22. Kawamoto, Akira: Hári Mária szakmai szimpózium megemlékezései. Tudomány és Hivatás 2019;4(2):162
https://epa.oszk.hu/04100/04185/00004/pdf/EPA04185_tudomany_es_hivatas_2019_02_162-170.pdf
23. Dr. Hári Mária Emlékkönyv. Összeáll. Balogh Erzsébet, Horváth Júlia. Szerk. Kollega Tarsoly István. Bp., 2014 (165–167.; képek Hári és mtsai látogatása a Warashibe Int.-ben)
24. https://www.u-tokai.ac.jp/uploads/2021/03/Guidebook_for_International_Students_2021.pdf
25. <https://www.icnappedia.org/congress/icnc1990>
26. Lebeer, Joe's Letter. In: Dr. Hári Mária Emlékkönyv. Összeáll. Balogh Erzsébet, Horváth Júlia. Szerk. Kollega Tarsoly István. Bp., 2014, 6–9.
27. 3rd World Congress on Conductive Education (From creation to development)
<https://semmelweis.hu/pak/files/2022/10/3-vilagkong.pdf>
28. Kenrick, Vivienne: Masanao Murai. Mar 5, 2000
<https://www.japantimes.co.jp/life/2000/03/05/people/masanao-murai/>
29. MURAI FUND: <https://www.warasibe.or.jp/about/murai.html>
30. <https://www.warasibe.or.jp/about/mission.html>
31. Vona, Zsófia: New conductive development centre opened in Japan. (ford. Modos Diana) <https://semmelweis.hu/english/2018/05/new-conductive-development-centre-opened-in-japan/>
32. Tsui Kazuya: The history of warashibe kai judo school. (Slides share Marc 18, 2021)
<https://www.slideshare.net/sakaishigeyoshi/the-history-of-warashibe-kai-judo-school-244641658>
33. <http://www.warasibe.or.jp/>
34. <https://www.warashibe-hokkaido.net/infomation/#n18>
35. Független Én: A gyász illemtana az öt világvallásban – buddhizmus.
https://engeddel.blog.hu/2015/02/26/a_gyasz_illemtana_az_ot_vilagvallasban_buddhizmus